

Om je een idee te geven

Wat maakt je een goede kunstenaar? Is het de mate waarin je naakt kan zijn of durft te mislukken? Francis Bacon zei eens dat een goede kunstenaar voor paal moet kunnen staan.

Kunstenaar Matthijs Bosman speelt met gezichtsverlies door ongemakkelijke situaties te veroorzaken waarvan hij zelf deel uitmaakt. In publieke installaties brengt hij een onafgerond verhaal in omloop, waarna de vertelling- met Bosman in een hoofdrol - een eigen leven gaat leiden. In deze mentale, publieke piste speelt hij met verwachtingen en plugt hij in op wat er in onze eigen dan wel collectieve ziel broedt. Of het nu gaat om een teruggekeerde kasteelheer, twee uitgestoten zwerfzielen in een galerie of een mislukte stuntman: de verhalen van Bosman vertellen uiteindelijk meer over onszelf dan over wat we zien.

Als kind kon ik slecht ruzie maken (nog steeds trouwens). Opgroeiend in een vergadergezin waarin ik verbaal niet tegen de anderen was opgewassen, schilderde ik mijn woede thuis letterlijk op de muren. *LUL*, stond er op verschillende plekken. Mijn ouders waren niet kwaad, lieten het overschilderen toen ze verhuisden en vergaten een kreet op zolder. De huidige bewoner vindt het erg geestig. Sterker nog: hij laat het soms aan iemand zien. Ik schaam me. Wat voor kind doet nu zo iets? *LUL* gaat over vroeger en nu, en is meer dan alleen de echo van een kleine zus.

In *Om je een idee te geven* weet Bosman opnieuw een mentale piste op te trekken waarin heden en verleden, leven en kunst door elkaar lopen. In de ruimte zijn alleen teksten over een eerder gegeven presentatie van ideeën van kunstenaars te zien. Schrijfster Georgia Haagsma kondigt aan dat de kunstenaars zich in al hun kale naaktheid – dat wil zeggen zonder object of vorm om zich achter te verschuilen – aan publiek zullen tonen. De artikelen maken duidelijk hoe beeldend tekst kan zijn. Ik lees en zie een man op een rivierstrand die zichzelf voert aan de vogels en die misschien straks zelf een vogel wordt, een heimelijke ontmoeting in een trein vol vereenzaamde zielen, een strak ambachtelijke installatie die gaat over of iemand erbij hoort in de conceptuele kunstwereld en een ruimte van onzichtbare draden waarin gebeurtenissen en personen ongeacht de tijd met elkaar worden verbonden. De expositie diskwalificeert het fysieke kunstobject niet, maar stelt deze wel ter discussie.

Bosman weet als meester oude echo's tot leven te wekken. Er valt niet aan te ontsnappen: ik sta in mijn hemd. Niet alleen de kunstenaars zijn naakt, ik ben dat ook. Het strakke format, de leegte die terugkijkt: het roept puberale woede op. Ervaren overwicht waar niet tegen op te boksen valt, schaamte, twijfel over mijn eigen werk en angst dat het onecht en minder veelzeggend is dat een oude gefrustreerde uitroep: ze crossen allemaal door de ruimte. *LUL*, wil ik op de witte muren kalken. "Ik probeer een soort privé-kluisje van gevoelens open te breken," aldus Bosman in een interview. Het is hem gelukt.

Naast respect zijn er ook inhoudelijke bezwaren. Het kaliber van de teksten van Haagsma staat in mijn ogen niet in verhouding tot jonge kunst in ontwikkeling. De inhoud liegt er niet om: rijk, voorzien van een stevige structuur en verbanden met leven en kunstgeschiedenis. Wat heb je daar als beginnend kunstenaar nog aan toe te voegen?

In mijn ogen is de zichtbaarheid van de jonge kunstenaars in het geding. Op internet ontdek ik goed gemaakt, integer en conceptueel sterk werk. Veel jonge kunstenaars lijken ver in het kritisch onderzoeken van hun beeldtaal en hoe ze de grenzen tussen beeld, leven, taal, filosofie kunnen oprekken. Bosman heeft hen met de expositie willen uitnodigen hun ideeënwereld grenzeloos te verkennen, zonder beperkt te worden door het maken van een puur fysieke tentoonstelling. Maar waren ze daar al niet mee bezig?

Wellicht is het de klacht van een kleine zus, wie zal het zeggen. Maar het lijkt me moeilijk autonoom te reageren op een beeld dat door ervaren en verbaal zeer sterke collega's van je neergezet wordt. Alles wat je doet staat immers in het licht van de aanzet die de ander gemaakt heeft. Reageren voelt geforceerd, want wat is nog van jou? Het is dus ook maar bescheiden, of niet gebeurd. In die zin voelt de tentoonstelling als stil, hermetisch: er is geen ruimte voor eigen volume, laat staan dat er iemand op zijn bek gaat. Laat dat maar aan de bezoeker over (daar is overigens niks mis mee). *Om je een idee te geven* is veel meer dan alleen de echo van een presentatie. Maar ik had de kunstenaars toch liever van dichtbij gezien.

© Cornelia Samsom, april 2014